

Szíves örömet elerestettük volna őket megint, de nem lehetett reménylenünk, hogy magokra hagyva, szülők nélkül, meg tudják találni a kellő rejtőzés módját. Hisz több száz lépésnyire is látni lehetett őket, amint fedezetet nem is keresve, futottak. A vadászó sólyomnak valósággal kínálták magukat.

Igy azután azt gondolták: hadd legyen haszna ebből a ritka gulipánózásból a tudománynak. Egyik társunk Budapestre hozta valamennyit. „Csoportos családi jelenet“ lesz majd belőlük, talán a nemzeti múzeum állattárában.

Bársony István.

A Tiszántúl és Erdély vadászati viszonyai.

Ha az idegen bejárja hazánk északkeleti, keleti és délkeleti részét és látja a hatalmas erdőkösorúta hegy-láncolatokat, melyeket mély völgyek szelnek át és ha nem győz csodálkozni a természet gyönyörű változatosságain s hozzá ha vadászember, felkiált: „Ah ily gyönyörű vadászterületeket ritkán lát az ember!“ „Itt bizonyára ezrével tanúzik a hasznos vad.“ „Mily félséges vadászterületeket tarthatnak ily gyönyörű vadászterületeken!“

Nézzünk hát utána, hogy úgy van-e. Bizony szomorú, de nem egészen úgy van.

Eltelkintve attól, hogy az apróvad itt, hazánk nyugati részéhez viszonyítva, mily csekély számban fordul elő, nagy vadban sem bővelkedünk oly arányban, amint azt a terület nagysága és a kedvező fekvés után megkívánhatnók. A hasznos vadak közül elsőnek említhetem meg a fővadat. A szarvasok Bihar legnagyobb részén még 12 évvel ezelőtt is egészen ismeretlenek voltak. 1890-ben hozatott gróf Zichy Jenő a Károlyi gróftól Nagykarolyból a Kövesden létesített vadaskertjébe szarvasokat. Ezek, mikor már szép számmal voltak, a vadaskertből kibocsájtattak és ma már az egész környéken meglehetősen el is szaporodtak, nagy örömükre a szomszédos vármegyék kisebb birtokosainak és vadászainak. — Özekeit is a vadászterületek nagyságához képest, különösen az erdélyi részekben, bizony keveset találunk. — A vaddisznók helyüket folyton változtatva, kisebb kondákban barangolják be a rengeteg erdőt. Allandóan csak nagyobb uradalmak területein tartózkodnak, ahol nem nyugtalanítják őket folytonosan a favágók, fuvarosok és pásztorok. (Jobban mondva a pásztorok kutyái). Az apróvadról különösen a keleti szélen nem is szólhatunk. De hát erről nem tehetünk, amennyiben az alacsonyabb fekvésű helyeket kivéve, hazánk e része az apróvadnak már csak klimatikai viszonyainál fogva sem felel meg. Azonkívül a kártékonyak minden nemei erősen pusztítják az apróvadat. A kártékonyak közül előfordul: a medve, farkas, róka, vadmacska stb. s a szárnyas ragadozóknak ezrei, különösen kánya, szarka és varjú. Ezeket bizony szép számmal találjuk.

És talán nem áll módunkban ezeken a viszonyokon változtatni? Dehogyan. Igaz, hogy e szomorú állapotoknak összes okait leírni szinte lehetetlen. — Hanem azért az alábbiakat tartom a legfőbb hibáknak s azért fontoljuk azokat meg és vonjuk le belőlük a tanulságot.

Nagyon elszomorító az a dolog, hogy kisebb erdőbirtokosaink, sőt nagybirtokosainknak legtöbbje is (tisztelt a kivételnek) különösen az ország keleti részeiben az erdők és vadak gondozásával oly embereket biznak meg, illetőleg fogadnak fel, a kik a vadak gondozásához, a kártékonyak pusztításához vajmi keveset értenek. Ezek szorosan vett értelemben azt sem tudják, hogy tulajdonképpen mi is az a vadászat!

Többnyire azt hiszik, hogy az a vadászat, amikor össze-vissza lelövöldöznek mindenféle hasznos vadat és ezzel *kedveskednek gazdáiknak*. — De hát miért alkalmaznak erdőbirtokosaink ilyen védőszemélyzetet? Talán nem kapnak

másokat? — Hát bizony egyrészt nehezen is kapnának kellő számban. Ennek oka pedig az, hogy erdőbirtokosaink nagyrésze, kivéve a nyugati részen és a dunántúliakat, az alsóbb erdészeti és vadászati személyzetnek oly gyarló fizetést biztosít, a melyből megélni nem a legkisebb feladat. Ennek természetes következménye az, hogy a vadászati és ami vele szorosan összefügg: az erdőőri pályára tisztességes, szorgalmas ember ritkán megy. S ha egypár kötelességtudó ember elfoglalja is azt, igyekszik azon, hogy a szakvizsgát letéve, az államhoz, esetleg államilag kezelt birtokra juthasson, ahol tisztességes fizetést kap, jövője biztosítva van, amennyiben nyugdíjra is tarthat számot. — Már most magánbirtokosaink fogadnak olyan védőszemélyzetet (ügynevezett gornyikokat), akiknek nagyobb része sem az erdőhöz, sem pedig a vadászathoz nem ért. *De megelégszik 200—300 korona évi fizetéssel is! És ez a fő!* És épen itt a hiba; amit megtakarítanak ily módon, tisztesen ráfizetik azt személyzetök tudatlanságára.

Beszéltem ebben a tárgyban egy erdőbirtokossal, aki azt felelte: „Mért fogadjak én olyan embert, aki többet ért a vadászathoz és több fizetést kíván?“ „Vad úgy sincs, ami kevés van, annak gondját tudja viselni az én Nuczujom is!“ — Hát bizony nincs vad, de úgy hiszem, hogy a Nuczuj kezelése alatt sohasem lesz. Sőt tudok nem egy esetet, amikor egyik-másik erdőbirtokos csak azért fogadta meg *erdőőrjének* a környék legveszedelmesebb *vadorzóját*, mert sohasem tudták (a Nuczujok) tetten érni és egyáltalában nem bírtak vele!

No már ez abszurdum. Furcsa világításba helyezi egyik-másik erdőbirtokos gondolkozásmódját. Már most hogy kívánhatjuk azt, hogy ilyen emberek lelkiismeretesen teljesíthessék kötelességüket, akik még hozzá anyagi gondokkal is küzdenek. Épen ez az a pálya, amely folytonos életveszélyek közt vezet. Sohasem tudja az a vadór vagy erdőőr, ha családját otthon hagyva, pagonyát járja körül, hogy visszatérhet-e valamikor azok körébe.

Tehát épen ezen a pályán levőket kellene úgy fizetni, amint azt a terhes szolgálat megkívánja. — A tévedések kikerülése végett szükséges kijelentem azt, hogy az egyszerű oláh paraszt gornyikok közt is akad értelmes, tisztességes, becsületes ember, aki a szolgálatban lelkiismeretesen jár el. De ezek száma bizony nagyon csekély.

Volt elég alkalmam tapasztalni azt, hogy legtöbbje haszontalan, dologkerülő ember, aki nyomorúságos kis fizetéseért csak azért vállalta el az állását, mivel azt tartja, hogy kényelmesebb reggeltől estig az erdőben sétálni és legtöbbször az árnyas fák alatt jókat aludni, mint napestig a forró napon kaszálni, vagy kapálni. Télen pedig, ha hideg van, úgysem megy ő sehová; az ilyen ember azután, ha huzatszágaira rájönnek feljebbvalói és szolgálatából elbocsájtják, azt feleli: „Bánom is én! könnyebben megélel én, ha napszámba járok, mintha a maguk fizetéséből nyomorgok!“ — Az ilyen emberekből lesznek azután a legkitanultabb vadorzók. És miután rendszeren a közeli községből való, könnyen át-rándul az erdőbe, amelyet különben már jól ismer, valamint ismeri a viszonyokat is.

Nem tudom eléggé kárthatatni némely birtokos eljárását, mely szerint erdejébe a közeli falvakból fogad fel védőszemélyzetet. Ezek, ha csak nem kiváló becsületeségű emberek, akkor a helyett, hogy az erdőt és a vadakat védnék, rendszeren a vadorzók bűneit palástolják. Már csak azért is, mivel csaknem az egész falu rokonságban van velök. Esetleg a vadorzók is. Vegyünk csak példát a csendőrségről, amelyhez ez a pálya legjobban hasonlít; azokat egy helyen két-három hónapnál tovább alig hagyják, hogy a néppel szorosabb ismeretséget ne köthessenek. Kivánatos tehát az, hogy birtokosaink meszebb fekvő helységekből fogadjanak fel tisztességes, szakképzett védőszemélyzetet, amely azután kevésbé lesz részrehajló. Már most azután ily viszonyok mellett csodálkozhatunk-e azon, hogyha hazánk keleti felén hasznos vadaink szaporodásában oly lanyhaság észlelhető? Avagy szólhatunk-e vadászati szak-

irodalomról? Hisz épen azok, akik úgyszólván mindég az erdőt járják és legjobban megfigyelhetnék a természetet, hogy észleleteiket egyik-másik szaklapban közzétennék, még irni, olvasni sem tudnak! Nézzük a művelt nyugati államoknak erdővéd-személyzetét. Legtöbbjük már a műveltebb osztályhoz tartozik és legtöbbjük járat szaklapot. A vadászati egyleteknek csaknem mind tagjai. Hanem azután egész más szakirodalom is van ott. Az is igaz, hogy bizony azoknak nem 200—300 koronára megy fel az évi fizetésük. Kérdeztem itt nálunk egy műveltebb erdőőr: „Miért nem járat valami vadászati szaklapot? Abból mindég gyarapíthatná ismereteit“. Azt felelte: „Hja uram, csak kenyérré teljen a fizetésemből, nem szaklapra“.

Azután még csodálkozik némelyik erdőbirtokosunk, hogy mennyit áldoz vadjaiért és azok szaporodása még sem kedvező. Hát bizony az ilyenek áldozhatnak is ezeket, mégsem lesz eredménye; ha a bajt nem ott keresik, ahol az van, azután van mit hallgatni erdőtisztjeiknek, hogy nincs vad, nem törődnek semmivel. De hát az erdőtiszték sem lehetnek mindenütt. Legtöbbjük annyira el van foglalva irodai teendőivel, hogy a felügyeletre bizony kevés ideje marad. Azután meg ugyis meg van verve az az erdőtiszt az Istentől, akinek egypár ilyen tudatlan (bár olesó) erdő-vagy vadőrje van. Ezen csak azáltal segíthetünk, ha szakképzett segéd-személyzetet alkalmazunk, természetesen megfelelő fizetéssel. — Az állam és a nagybirtokosok nagyrészt már régen belátták azt, hogy mily káros következménye van annak, ha erdész- és vadász-személyzetüknek nincs meg a kellő szakismeretök.

Szakiskolákat állítottak fel. Erdő- és vadőri vizsgákat tartanak. De hát ez nem elég, ha a kisebbek a nagyobbakat nem támogatják, illetőleg ha be nem látják azt, hogy az olyan Nuczuj-féle csósz ezelőtt 150 évvel lehet, hogy még jó volt, de ma már a modern erdészeti és vadászati tudomány mellett bizony nehezen állja meg a helyét. Hisz a korábbi századokban még készakarva sem tudtuk volna

kipusztítani a vadat, egyrészt mert bőven volt, másrészt meg az akkori fegyverek primitív voltánál fogva.

Ma meg már egy valamire való vadászterületen egy vadászaton legalább is ötször annyi vad esik el, mint ezelőtt 100—150 évvel. *Következésképp tehát gondolnunk, védnünk is kell a vadat!*

Nézzük csak meg az államnak, vagy egyik-másik nagybirtokosunknak nyugaton fekvő vadászterületeit. Szemünk-szánk eláll a tömérdek hasznos vad (úgy apró-mint nagyvad) láttára. És csodálkozunk azon, hogyan lehet ennyi vad együtt. Ott azután vannak is eredményes vadászatok. Igen ám, csak hogy ott a tulajdonos nemcsak a vadakra, hanem a vadászszemélyzetre is áldoz! Ott nem is mondják ám a vadőrök azt, hogy: „Szaladjon az ő . . . g a vad-örző után, hátha ellövi a kezemet vagy lábamat; akkor kapok egy kis végkielégítést, ha ugyan kapok s akkor mehetek koldulni!“ Ott tudják azt, hogy jövőjük biztosítva van. Végre még igen nagy baj az, hogy az erdélyrészi erdőbirtokosaink nagyon kis része ad a kártékonyak után személyzetének lődíjat. Nem is lövi az az erdő- vagy vadőr meg nyáron a rókát világért sem. Mert egyrészt nem kap akkor a bőrért semmit, másrészt meg a „pátrony“ pénzbe kerül. Meghagyják téle, amikor azután a bőrért eladhatják, természetesen nem törődve azzal, hogy mily tömérdek hasznos vadat pusztít az el addig. Ezek azután a szárnyas ragadozókat (ha csak nem akad köztük olyan, aki megeszi) nem is lövik, azt tartva: *azok úgysem viszik el a vad-dísznót és özet!* Tessék azután az ilyen uradalmakkal boldogulni, pláne azoknak szomszédja lenni.

Bizony szomorú dolgok ezek. De nem olyanok, amelyeket orvosolni ne lehetne. Csak egy kis összetartás, egyetértés és bizonyos tekintetben egy kis áldozatkészség kell hozzá, egyéb semmi.

És akkor, ha erdőbirtokosaink a jelen cikket meg-szívlelésre méltónak találják, — akkor bizonyára győzni fogunk.

B.

VIZSLÁSZAT.

Ujabbán ismét többen fordultak kérdezősködéseikkel szerkesztőségünkhöz idomított vizslák s más vadászebek végett; miért is az alábbi kenneleczimeket újólag is közöljük s kérjük az érdekelteket egyenesen a megnevezett kennelekhez fordulni vadászebszükségletük kielégítése végett.

Az általunk ajánlható elsőrendű kennelek a következők: **Fónagy-féle érsekujvári kennelel.** Ebben a kennelelben minden néven nevezendő finom fajvizsla teljesen perfekt, kitűnő idomításban kapható, de kaphatók vizslakölykök is. Ezenkívül a kennelel tulajdonosa vadászati ügyekben, bármely irányban, a legszívesebben ad felvilágosításokat. Ez a kennelel idomításra ebeket nem fogad el. (Közelebbi czím: Budapest, Károlykörtút, „Diana-gyógyszertár“.) Szintén kitűnően képzett vadászebek kaphatók (időnként) **Storz Mátvás cs. és kir. udvari vadász gödöllői kennelelében is.** Ez a kennelel fiatal ebeket idomításra is elfogad és tacsokókat is előkészít a lyukban való munkára. Elsőrendű kennelel még nálunk a **Sétaffy-féle,** sok szép, remekül idomított vizslával (Egbell, Nyitramegye). Végül megemlítjük, hogy néhány kitűnően képzett vizslát mi is ajánlhatunk 80—100 forint árban, melyek elődjei az egykori **Lakatos-féle szegedi vizslakennelel**ből származnak. Megemlítjük még, hogy kopókat és agarakat nem ajánlhatunk, ellenben egyebekre nézve, ami a kinológia praksisát illeti: szí-

vesen szolgálunk a leg-részletesebb felvilágosításokkal és útbaigazításokkal. Laboratoriumunk pedig kimúlt kitűnő vadász-ebek egészben való preparálását, vagy pedig csak a fejnek kidolgozását csinos tablettára helyezve, emléktárgyul: szívesen elvállalja. Esetleg biológiai képeket is készít intézetünk, például anya-ebet fiaival, vagy álló vizslát foglyokkal avagy fáczánnal stb.

